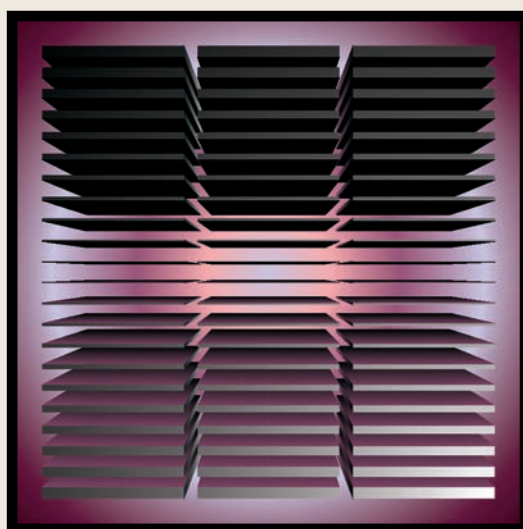

ZÁKLADY ÚČETNICTVÍ

PAVEL NOVOTNÝ

Základy účetnictví

Pavel Novotný

Základy účetnictví

ZÁKLADNÍ KURZ

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU
Praha 2007

Úvod

Studium předmětu Základy účetnictví předpokládá základní znalosti ekonomie, ekonomického fungování podniku. Svým obsahem tvoří východisko pro orientaci v celé problematice účetnictví. Jde skutečně o určitou „abecedu“, z jejíž znalosti jako pojmového aparátu se může odvíjet další studium účetních postupů a předpisů s postupným získáváním orientace v náročné ekonomické disciplíně, které by mělo vyústit v umění ekonomicky a účetně myslet.

Proto je potřeba se nejprve seznámit se samotným pojmem účetnictví, jeho významem, funkcí a úkoly, které jsou na něho kladeny. Teprve zvládnutí účetní terminologie a základů metodologie účetnictví dává předpoklady pro pochopení složitějších účetních případů, se kterými je možné se setkat v každodenní práci účetního pracovníka. Tím se získá celková obeznámenost v účetnictví jako v uceleném systému a možnost porozumění jednotlivým hospodářským jevům.

Na první jednoduché praktické účetní dovednosti bezprostředně navazuje Finanční účetnictví, kde se znalosti základů účetnictví prohloubí až do metodiky jednotlivých účetních postupů.

Účetnictví není izolovanou disciplínou, má velmi úzké vztahy na své okolí, proto se na ni váže nejen daňová problematika, ale i analýza jejích výstupů. Celý komplex takto získaných informací je nezbytný pro přijímání správných rozhodnutí k řízení podniku a jeho dalšímu pozitivnímu vývoji. Proto se budou účetní znalosti využívat v ostatních předmětech studijního modulu Finanční řízení, speciálně v předmětech Finanční analýza a Daňový systém.

Rozšiřující prameny

Pro lepší porozumění se doporučuje:

KOVANICOVÁ, D.: *Abeceda účetních znalostí*. Praha, Polygon 2004.

KOVANICOVÁ, D. a kol.: *Finanční účetnictví v kontextu světového vývoje*. Praha, Polygon 1999.

Autorský kolektiv: *Účetnictví II, Edice „Vzdělávání účetních v ČR“*. Praha, ISÚ a.s. 2004.

Všechny tyto publikace jsou průběžně, každoročně aktualizovány.

Základy účetnictví

Pavel Novotný

Copyright © Vysoká škola ekonomie a managementu 2007.

Vydání první. Všechna práva vyhrazena.

ISBN 978-80-86730-08-0

Vysoká škola ekonomie a managementu

www.vsem.cz

Žádná část této publikace nesmí být publikována ani šířena žádným způsobem a v žádné podobě bez výslovného svolení vydavatele.

Obsah

1. Význam a funkce účetnictví	5
1.1 Vznik a rozvoj účetnictví	6
1.2 Význam a funkce účetnictví	6
1.3 Základ účetnictví jako systému	9
2. Aktiva a pasiva	17
2.1 Majetek podniku (účetní jednotky) a jeho krytí	18
2.2 Rozvaha, její funkce, obsah a členění	19
3. Náklady, výnosy, zisk a ztráta	33
3.1 Náklady, výnosy, zisk a ztráta	34
3.2 Osamostatnění nákladů a výnosů	36
3.3 Základní struktura výkazu zisku a ztráty	38
4. Metodické prvky v účetnictví	47
4.1 Obsahové vymezení	48
4.2 Účet, jeho podstata, funkce a forma	49
4.3 Princip podvojnosti, souvztažnost účtů	59
4.4 Účetní zápisy	59
4.5 Účetní knihy	62
5. Nástroje průkaznosti účetnictví	73
5.1 Účetní doklady	74
5.2 Inventarizace majetku a závazků	77
5.3 Vnitřní kontrolní systém účetnictví	81
6. Oceňování aktiv a dluhů	91
6.1 Obsahové vymezení	92
6.2 Regulace oceňování majetku a závazků	96
6.3 Oceňování majetku a závazků v ČR	98
6.4 Problematika oceňování majetku a závazků	100

7. Odpisování, tvorba a použití opravných položek a rezerv	109
7.1 Odpisování dlouhodobého majetku	110
7.2 Vorba a použití opravných položek	113
7.3 Podstata, význam a funkce rezerv	114
7.4 Tvorba a čerpání rezerv	116
8. Koloběh aktiv v účtech	123
8.1 Koloběh aktiv	124
8.2 Účetnictví finanční a manažerské (vnitropodnikové)	127
8.3 Základní typy účtů pro zobrazení provozního cyklu	129
8.4 Model účetnictví v České republice (pro podnikatele)	131
9. Harmonizace účetnictví	139
9.1 Obsahové vymezení	140
9.2 Směrnice Evropské unie	141
9.3 Mezinárodní účetní standardy	143
9.4 US GAAP (americké GAAP)	146
9.5 Regulace českého účetnictví	148
10. Účetnictví a okolní prostředí	157
10.1 Daňová soustava	158
10.2 Finanční trh	159
10.3 Ostatní okolí	163
11. Vliv informačních technologií na účetnictví	171
11.1 Historický vývoj účetnictví z pohledu forem jeho vedení	172
11.2 Vliv informačních technologií na účetnictví	174
12. Organizace účetnictví a účetních prací	187
12.1 Organizace účetnictví a účetních prací	188
13. Účetní profese a etika	197
13.1 Etika a etický kodex	198
13.2 Etické kodexy účetních a auditorů v ČR	201
13.3 Certifikace účetních v České republice	202

14. Audit účetní závěrky	209
14.1 Druhy auditu	210
14.2 Význam a podstata auditu účetní závěrky	211
14.3 Vznik a vývoj auditorské profese	212
14.4 Regulace auditorské profese	213
14.5 Spolupráce účetní jednotky a auditora	214
14.6 Zpráva auditora	215
Přílohy	223
Glosář	224
Vzorový test	230
Řešení vzorového testu	230
Literatura	234
Seznam použitých zkratk	235
Seznam právních předpisů	235

Jak používat tuto učebnici

Tuto knihu můžete jednoduše přečíst od začátku do konce, ale mnohem užitečnější vám bude s perem a papírem. Nejeftivnější formou učení je aktivní učení, a proto jsme naplnili text cvičeními, abyste se přesvědčili, jak učivo zvládáte. Každá kapitola také obsahuje cíle, souhrn kapitoly a rychlý kviz. Následující body vám objasní, jak s knihou pracovat co nejeftivněji:

- a) Vyberte si kapitolu, kterou budete studovat, přečtěte si úvod a cíle na začátku kapitoly.
- b) Potom si přečtěte souhrn kapitoly na jejím konci (před rychlým kvizem a odpověďmi ke cvičením). Neočekávejte, že tento krátký závěr znamená v této fázi příliš mnoho, ale zkuste, zda můžete spojit některý z probraných bodů s některým z cílů.
- c) Poté si přečtěte samotnou kapitolu. Vyřešte jednotlivá cvičení tak, jak jdou za sebou. Největší prospěch ze cvičení získáte, pokud si své odpovědi napíšete předem a poté je zkontrolujete s odpověďmi na konci kapitoly.
- d) Při čtení používejte poznámkový sloupec a přidávejte vlastní komentáře, odkazy na další materiál atd. Pokuste se formulovat své vlastní názory. V ekonomii je mnoho věcí otázkou výkladu a často je zde prostor pro alternativní názory. Čím hlubší dialog s knihou provedete, tím více ze svého studia získáte.
- e) Až dočtete kapitolu, znovu si přečtěte souhrn kapitoly. Poté se vraťte k cílům na začátku kapitoly a položte si otázku, zda jste jich dosáhli.
- f) Nakonec upevněte své znalosti tím, že písemně vyřešíte příklady v závěru kapitoly. Své odpovědi si můžete zkontrolovat tak, že se podíváte zpět do textu. Návrat k textu a hledání významných detailů dále zlepší pochopení předmětu.
- g) Nakonec si zkontrolujte svá řešení v přehledu správných odpovědí, který naleznete v závěru publikace.

Značky a symboly v učebním textu

Struktura distančních učebních textů je rozdílná již na první pohled, a to např. v zařazování grafických symbolů – značek.

Specifické grafické značky umístěné na okraji stránky upozorňují na definice, cvičení, příklady s postupem řešení, klíčová slova a shrnutí kapitol. Značky by měly studenta intuitivně vést tak, aby se již po krátkém seznámení s distanční učebnicí dokázal v textu rychle a snadno orientovat.

Poznámky

Označuje místo pro poznámky (vždy na začátku stránky v širším okraji).

Definice

Upozorňuje na definici nebo poučku pro dané téma.

Příklad

Příklad praktické aplikace vysvětlovaných pojmů a postupů.

Příklady a úkoly

Označuje příklady s řešením na závěr kapitoly.

Klíčová slova

Upozorňuje na důležité výrazy či odborné termíny nezbytné pro orientaci v daném tématu.

Shrnutí kapitoly

Shrnutí kapitoly se zařazuje na konec dané kapitoly. Přehledně, ve strukturovaných bodech, shrnuje to nejpodstatnější z předchozího textu.

1

kapitola

Význam a funkce účetnictví

1. kapitola

Význam a funkce účetnictví

Úvod

V této první kapitole, kdy se začínáme seznamovat s pojmem (kategorií) účetnictví, je třeba si vysvětlit jeho základní principy. Nejprve bude popsán vznik účetnictví a jeho další vývoj, na který naváže pojednání o významu a jednotlivých funkcích, které účetnictví plní. I když jeho základní funkcí je funkce informační, účetnictví plní i další úkoly a svým komplexním a systémovým přístupem má svoji nezastupitelnou roli pro sledování ekonomických procesů.

Aby účetnictví mohlo vykonávat vše, co se od něho očekává a co je schopno zajistit, jsou na něho kladeny přísné požadavky ve formě rigorózních metodických principů a respektování obecně uznávaných metod. Jedině tak plní svoji systémovou funkci. Účetní systém má své navazující fáze, od vstupů přes zpracování až k výstupům, které jsou považovány za jeho hlavní prvky.

Účetnictví poskytuje informace celé škále uživatelů, vlastníky a managementem počínaje, přes obchodní partnery a potenciální investory až po orgány státní správy a veřejnost. Vzhledem k tomu, že každý uživatel má svou vlastní potřebu informací, účetnictví jim nemůže poskytnout všechny požadované informace.

Cíle kapitoly

Po prostudování by měl být student schopen:

- popsat vznik a vývoj účetnictví,
- porozumět významu a funkci účetnictví,
- uvést základní úkoly a požadavky na účetnictví,
- charakterizovat základ účetnictví jako systému a jeho hlavní prvky,
- vyjmenovat uživatele účetních informací,
- pochopit požadavky uživatelů na účetní informace.

1.1

Vznik a rozvoj účetnictví

Vznik a rozvoj účetnictví odpovídá určitému stupni ekonomického vývoje společnosti. Počátky účetnictví sahají až do prvotně pospolné společnosti. V otrokářském řádu si již vedli obchodníci a penězoměnci záznamy nejen na kameni, ale začali používat pergamen, papyrus či různé destičky. Později za feudalismu se účetnictví dostalo k církvi a velkostatkům. S nástupem kapitalismu došlo k obrovskému rozvoji zbožněpeněžních vztahů, což se promítlo do účetnictví. První systematické vedení účetních knih měl Luca Pacioli v roce 1494, který žil v severní Itálii. Je to právě italské účetnictví, které je nejstarší formou vedení účetnictví. První počátky účetnictví na našem území se objevují v druhé polovině 18. století.

Rozvoj účetnictví byl závislý na měnících se ekonomických podmínkách, což se nejvíce projevilo při industrializaci. Účetnictví zde bylo pro pomoc rozvoje hospodářského života. Sloužilo především ke zjišťování míry zhodnocení vloženého kapitálu a finanční situace. Napomáhalo i potřebám ochrany majetku, ale zejména dávalo informace pro možná rozhodování.

Vývoj účetnictví představuje současně rozšiřování jeho funkcí při zachování jeho základních principů a poslání.

1.2

Význam a funkce účetnictví

DEFINICE

Předmět účetnictví

Informace o stavu a pohybu majetku (o aktivech) a jeho zdrojích (o pasivech) a o nákladech, výnosech a výsledku hospodaření v hodnotovém vyjádření, tj. v peněžních jednotkách.

Účetnictví je systém, jehož cílem je zobrazovat probíhající ekonomické jevy v rámci jeho řízení a naopak i pro účely jeho řízení.

Účetnictví je jedním ze zdrojů informací, který je svým způsobem organizován podle určitého pořádku. Jestliže účetnictví poskytuje informace, je důležité vědět, co je to za informace, jakou mají kvalitu. Jsou to údaje ekonomického charakteru, které vypovídají o určité společnosti, o její hospodářské činnosti. Je to přesně vymezený a velmi úzký výsek z jejich celého možného spektra.

Z definice předmětu účetnictví vyplývá, že jednotlivé účetní kategorie (majetek, závazky, náklady, výnosy a výsledek hospodaření) jsou vyjádřeny v peněžních jednotkách. Tím je umožněno oceňovat a vyjadřovat rozdílné složky majetku a závazků ve stejné a srovnatelné jednotce.

Účetní informace mají i své další charakteristické znaky, kterými se značně odlišují od údajů z jiných informačních zdrojů. Jedná se zejména o následující znaky:

- zachycují skutečnost, ne plánované operace (s výjimkou manažerského účetnictví), a to za určité časové období,
- prvotně zachycují jednotlivé hospodářské operace, jejich zpracováním (analýzou a syntézou) se získávají agregované ukazatele,
- každá informace je dokumentována účetním dokladem,
- zachycují se všechny informace, které jsou předmětem účetnictví bez výjimky a nepřetržitě od vzniku podniku až do jeho zániku,
- zachycují se na základě bilančního principu (podvojně), což je významný prvek kontroly formální správnosti.

Účetnictví je kategorií, která se pojí ke každému určitému podniku (společnosti) a v jeho rámci se uplatňuje. Je odrazem jeho objektivní reality, kterou je předmět účetnictví. Každý podnik představuje určitý, méně či více složitý celek, který má své podnikatelské záměry (cíle) a plní celou řadu funkcí. Nejinak tomu je u účetnictví. Účetnictví je obdobný systém, jehož cílem je zobrazovat probíhající ekonomické jevy v rámci jeho řízení a naopak i pro účely jeho řízení. Má tedy svou zpětnou vazbu, jen záleží na tom, jak je zpětná vazba využívána nebo zda vůbec existuje. Proto se v nedávné minulosti na informace plynoucí z účetnictví uplatňoval i pohled kybernetický a v neposlední řadě bylo účetnictví zahrnováno do jednotné soustavy sociálně-ekonomických informací a do informačních soustav organizací. Tento přístup byl upraven zákonem a nařízením vlády.

DEFINICE

Význam účetnictví

Význam účetnictví vyplývá z užitečnosti jím poskytovaných informací pro jednotlivé uživatele.

Nezastupitelná úloha účetnictví je dána tím, že zaznamenává hospodářské operace, které mají ekonomické důsledky.

Informací může být a je celá řada, ale ne každá informace je potřebná či využitelná. To platí zvláště v dnešní době, kdy jsme zavalováni množstvím sdělení. Proto moc záleží na tom, jak budou tyto údaje nejen potřebné, ale jak budou i spolehlivé, aby při jejich příjmu nebyla pouze odstraněna neznalost nebo zmenšena neurčitost. U informací poskytovaných účetnictvím je důležitá jejich kvalitativní, sémantická stránka. Jejich obsah musí být srozumitelný a přesný, aby věrně zobrazoval daný ekonomický jev, každou konkrétní hospodářskou situaci, každý účetní případ. Záleží však nejen na jejich úplné vypovídací schopnosti, ale i na jejich včasnosti. Informace, která jejím jednotlivým uživatelům toto přináší, aby mohli na jejím základě řídit a rozhodovat, je účelná a má smysl. Z toho si lze učinit jednoznačný závěr, že **význam účetnictví** vyplývá z užitečnosti jím poskytovaných informací pro jednotlivé uživatele.

Mohou existovat hospodářské operace, které s sebou nepřináší ekonomické důsledky. A zde je **nezastupitelná úloha** účetnictví, která je dána tím, že právě účetnictví zaznamenává hospodářské operace, které mají ekonomické důsledky. Tím že účetnictví sleduje ekonomickou stránku a nezabývá se např. stránkou technickou nebo sociální, plní ekonomickou funkci.

DEFINICE

Základní funkce účetnictví

Poskytování spolehlivých informací jednotlivým uživatelům o ekonomické zdatnosti podnikajícího subjektu. Mezi nejzákladnější informace patří znalost finanční situace, vytvořeného výsledku hospodaření, zda byl vyprodukován zisk nebo skončilo účetní období se ztrátou.

Primární funkcí účetnictví je, aby z něho jednotliví uživatelé získali spolehlivé informace o ekonomické pozici podnikajícího subjektu. Zásadní informací je znalost finanční situace, jaký byl vytvořen výsledek hospodaření. Účetnictví má poskytnout informace o zajištění stability a v jakém časovém horizontu, jestli je dosažena přiměřená výnosnost vložených prostředků, jaká je solventnost. Důležité je, aby na základě těchto informací nebylo hodnoceno jen uplynulé období bez vazby na další vývoj. Každý správný manažer by měl mít velký zájem na tom, zda vůbec a nakolik bude jím řízená společnost fungovat v budoucnosti, jaký je předpoklad dosahování příznivých výsledků v následujících účetních obdobích, jaký je očekávaný vývoj.

DEFINICE

Další funkce účetnictví

Registrační funkce, ochrana a uznání práv, prostředek správy a ochrany majetku, základ pro stanovení daňové povinnosti a zdroj informací pro rozhodovací procesy.

Účetnictví však se neomezuje jen na informační funkci, ale plní i **další funkce**, které se navzájem prolínají a doplňují. Jsou to zejména:

- registrační funkce – vedení soustavných zápisů s jejich uchováním,
- zdroj informací pro rozhodovací procesy (podnikové, vnitropodnikové, resp. manažerské),
- ochrana a uznání práv – důkazní prostředek při vedení sporů,
- prostředek správy a ochrany majetku,
- podklad pro daňové účely (daňovou povinnost).

Účetnictví svou metodikou je schopno pozitivně působit na vymezení odpovědnosti a pravomoci, na vnitřní kontrolní systém, na vytváření vnitřní struktury podniku (vymezení vnitropodnikových útvarů a jejich vzájemných vztahů), případně i na uspořádání jednotlivých výrobních či hospodářských procesů. Důležité je, jak jsou schopnosti účetnictví skutečně v praxi využity a jak aktivní role je účetnictví umožněna.

1.3

Základ účetnictví jako systému

DEFINICE

Základ účetnictví jako systému

Založení účetnictví na rigorózních metodických principech a obecně uznávaných zásadách, aby jeho informace byly správné, úplné, průkazné, srozumitelné a přehledné a účetní závěrka sestavená na podkladě takto vedeného účetnictví podávala věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace podniku.

Celý rozsah požadavků na účetnictví vyplývá ze skutečnosti, že účetnictví je systém, který je založen na rigorózních metodických principech a obecně uznávaných zásadách, aby:

- jeho informace byly **správné, úplné, průkazné, srozumitelné** (spolehlivě a jednoznačně určen obsah účetních případů a účetních záznamů) a **přehledné**,
- jejich výsledkem byly informace v účetní závěrce **spolehlivé (úplné a včasné), srovnatelné, srozumitelné a posuzované z hlediska významnosti**,
- účetní závěrka sestavená na podkladě takto vedeného účetnictví podávala **věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace podniku**.

DEFINICE

Hlavní fáze účetního systému

Sběr a pořízení prvotních informací, jejich zpracování, analýza včetně hodnocení a prognostiky a předání výsledků uživatelům.

Jestliže nahlížíme na účetnictví jako na systém, musí existovat určité na sebe navazující fáze, od vstupních informací, přes jejich zpracování až po informace výstupní. Tyto jednotlivé **fáze** nebo hlavní prvky **účetního systému** jsou:

- **zjištění** relevantních ekonomických informací (sběr a pořízení),
- **zpracování** prvotních informací (třídění, záznam, přehledy a výkazy),
- **analýza, hodnocení, prognostika** (je v praxi často málo využívána nebo není její význam dostatečně doceněn),
- **předání** výsledků uživatelům.

Účetnictví poskytuje na svém výstupu informace, které může využít celá škála uživatelů. Není obvyklé, aby každý uživatel pracoval se všemi účetními informacemi. Jednotliví uživatelé mají větší či menší zájem jen na některých informacích a v rozdílné agregaci. Účetní informace mohou využít jak osoby, které se přímo podílejí na financování podniku, tak osoby, které jsou na ekonomických a finančních informacích nějakým způsobem zainteresovány. Nejedná tedy se jen o vlastníky či manažery, ale o různé externí uživatele. Každý z uživatelů má své vlastní požadavky na získané informace.

DEFINICE

Uživatelé účetních informací

Vlastníci, vedení a zaměstnanci podniku, věřitelé, odběratelé, potenciální investoři, vláda a orgány státní správy, burza cenných papírů, konkurenční podniky a veřejnost (občané a orgány místní samosprávy).

Uživatelé účetních informací a jejich požadavky na informace jsou:

- vlastníci podniku (rentabilita vložených prostředků, vhodnost majetkového podílu),
- věřitelé, tj. obchodní dodavatelé (disponibilita peněžních prostředků, likvidita, dlouhodobá prosperita),
- vedení podniku (velký rozsah informací z odpovědnosti za řízení),
- zaměstnanci podniku (finanční stabilita k úhradě jejich mzdových a jiných nároků),
- zákazníci podniku, tj. odběratelé (běžná finanční situace, ale i jeho budoucí výhled),
- potenciální investoři (míra výnosnosti, rizika investování),
- vláda a orgány státní správy (informace pro řízení finanční, dotační a daňové politiky, statistické ukazatele),
- burza cenných papírů (přesně zákonem vymezené informace pro obchodování s cennými papíry),
- konkurenční podniky (informace pro srovnání, ale i pro úvahy o kontrole či převzetí podniku),
- veřejnost, tj. občané i orgány místní samosprávy (finanční situace pro příjem do místního rozpočtu, případně pro možné dary, zaměstnanost, vztah k životnímu prostředí).

Ze samotného výčtu uživatelů a jejich požadavků na účetní informace z hlediska jejich potřeby či zájmu jednoznačně vyplývá, že jim účetnictví nemůže poskytnout všechny požadované informace. Na druhou stranu existuje určitá skupina uživatelů, kteří mají přibližně shodnou informační potřebu, ale mnohdy velmi náročné požadavky. Je třeba si uvědomit, že jednotliví uživatelé též nemají stejnou pozici. Externí uživatelé se na rozdíl od vlastníků a manažerů dostanou jen ke zveřejňovaným informacím, zatímco interní uživatelé mají přístup k dalším informacím, které potřebují pro kontrolu, rozhodování, řízení či plánování a ani se nemusí jednat o účetní informace. Tyto informace však jejich znalost doplňují a rozšiřují a napomáhají k lepší orientaci v daném problému ke komplexnímu pohledu.

Shrnutí

- **Vznik a rozvoj účetnictví** odpovídá určitému stupni ekonomického vývoje společnosti. K prvnímu systematickému vedení účetních knih došlo v severní Itálii. Italské účetnictví je považováno za nejstarší formu vedení účetnictví. První počátky účetnictví na našem území se objevily v druhé polovině 18. století. Vývoj účetnictví představuje současně rozšiřování jeho funkcí při zachování jeho základních principů a poslání.
- Účetnictví je zdrojem informací ekonomického charakteru, které vypovídají o určité společnosti, o její hospodářské činnosti. Je to přesně vymezený a velmi úzký výsek informací z celého možného spektra informací. **Předmětem účetnictví** jsou informace o stavu a pohybu majetku (o aktivech) a jeho zdrojích (o pasivech) a o nákladech, výnosech a výsledku hospodaření v hodnotovém vyjádření, tj. v peněžních jednotkách. Tím je umožněno oceňovat a vyjadřovat rozdílné složky majetku a závazků ve stejné a srovnatelné jednotce. Účetní informace mají i své další charakteristické znaky (zobrazují skutečnost, možnost agregace, dokladovost, úplnost a kontinuita, kontrolní prvky), kterými se značně odlišují od informací z jiných informačních zdrojů.
- Účetnictví je systém, jehož cílem je zobrazovat v podniku probíhající ekonomické jevy v rámci jeho řízení a naopak i pro účely jeho řízení. Má tedy svou zpětnou vazbu. U informací poskytovaných účetnictvím je důležitá jejich kvalitativní, významová stránka. Jejich obsah musí být srozumitelný a přesný, aby věrně zobrazoval daný ekonomický jev, každou konkrétní hospodářskou situaci, každý účetní případ. **Význam účetnictví** vyplývá z užitečnosti jím poskytovaných informací pro jednotlivé uživatele. **Nezastupitelná úloha** účetnictví je dána tím, že zaznamenává hospodářské operace s ekonomickými důsledky.
- **Základní funkce** účetnictví je poskytování spolehlivých informací jednotlivým uživatelům o ekonomické zdatnosti podnikajícího subjektu (finanční situace, vytvořený výsledek hospodaření, stabilita, výnosnost vložených prostředků, solventnost apod.). Účetnictví však plní i **další funkce**, které se navzájem prolínají a doplňují (registrační funkce, důkazní prostředek, správa a ochrana majetku, podklad pro stanovení daňové povinnosti, informace pro rozhodovací procesy).
- **Základ účetnictví jako systému** je založen na rigorózních metodických principech a obecně uznávaných zásadách, aby jeho informace byly správné, úplné, průkazné, srozumitelné a přehledné a aby účetní závěrka sestavená na podkladě takto vedeného účetnictví podávala věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace podniku. Jednotlivé **fáze účetního systému** jsou sběr a pořízení, zpracování, analýza, hodnocení a prognostika a nakonec předání výsledků uživatelům.
- **Uživatelé účetních informací** jsou: vlastníci podniku, věřitelé, tj. obchodní dodavatelé, vedení podniku a jeho zaměstnanci, odběratelé, potenciální investoři, vláda a orgány státní správy, burza cenných papírů, konkurenční podniky a v neposlední řadě veřejnost, tj. občané i orgány místní samosprávy.

Klíčová slova

funkce účetnictví

význam účetnictví

systém účetnictví

uživatel účetních informací

obsahové vymezení

Příklady a úkoly

Napište, jaké informace budou, dle vašeho názoru, z účetnictví zajímat:

- a) společníka
- b) dodavatele zboží
- c) správu sociálního zabezpečení

Řešení:

- a) např. objem dosaženého zisku, rentabilita vlastního kapitálu,
- b) např. platební schopnost (solventnost) odběratele,
- c) např. objem zaúčtovaných mezd (základ pro stanovení výše příspěvku na sociální zabezpečení).

Otázky k procvičování

1. V čem spočívá význam a funkce účetnictví?
2. Jaké úkoly a požadavky jsou kladeny na účetnictví?
3. Uveďte základní rysy účetnictví jako systému.
4. Které jsou hlavní fáze účetního systému?
5. Kdo jsou uživatelé účetních informací a jaké jsou jejich požadavky na tyto informace?

Vzorové otázky ke zkoušce

1. V čem spočívá význam a funkce účetnictví a jaké úkoly a požadavky jsou na účetnictví kladeny?
2. Kdo jsou uživatelé účetních informací a jaké jsou jejich požadavky na tyto informace?